

4. Kriuchkova I.V. (2007), *Competitiveness of the Economy of Ukraine: status and prospects of increasing*, Institute of Economics and Forecasting of NAS of Ukraine, Kyiv, 488 p. (ukr).
5. Osovskaya H.V. & Barbarich T.M. (2010), «The basic competitive strategy: theoretical and methodological foundations», *Actual problems of the theory and practice of management in economic transformation. Materials III All-Ukrainian inter-university scientific conference of students and teachers*, Rivne, pp. 274-276. (ukr).
6. Porter M.E. (1998), *Competitive Strategy*, Kyiv, 390 p. (ukr).
7. Fatkhutdinov R. A. (2009), *Global competitiveness. On the table modern manager*, Monograph, Moscow, 463 p. (rus).
8. Fedulova L.I. (2005), *Actual problems of management in Ukraine*, Monograph, Kyiv, 320 p. (ukr).
9. Yaroshenko Yu.F. (2001), *Formation of organizational-economic mechanism to improve the competitiveness of enterprises*, Thesis for the degree of candidate of economic sciences after specialty 08.00.01 «Economic theory», Kharkov, 223 p. (rus).

© Пилипенко Олена, Муртазіна Наталія
Надійшла до редакції 24.06.2013

УДК 330.142.211

ПОЛУЯНОВ ВОЛОДИМИР,

*доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів
Донецького національного технічного університету*

ЧЕРНОВА АНАСТАСІЯ,

*магістрант Автомобільно-дорожнього інституту
Донецького національного технічного університету*

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ФОНДІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

У роботі досліджена динаміка зміни за видами економічної діяльності вартості основних фондів, обсягу реалізованої продукції й фондівіддачі. Досліджено вплив кожного із зазначених факторів на показник фондівіддачі. Наведено результати кореляційного аналізу зв'язку між ланцюговими індексами фондівіддачі й реалізованої продукції, обґрунтовано основні напрями вдосконалення аналізу ефективності використання основних фондів в економіці.

Ключові слова: основні фонди; фондівіддача; факторний аналіз.

Постановка проблеми. Ефективність функціонування економіки країни значною мірою залежить від стану та динаміки ефективності використання основних фондів підприємств. Однак побудова ринкових відносин в Україні не сприяла зростанню фондівіддачі, оновленню основних фондів на прогресивній основі і з використанням останніх досягнень науково-технічного прогресу. Стан основних фондів у масштабах усієї економіки та ефективність їх використання погіршується, що вимагає постійного моніторингу з метою виявлення сформованих тенденцій і тих факторів, які цьому сприяли. У зв'язку із цим були й продовжують залишатися актуальними дослідження, спрямовані на виявлення динаміки ефективності використання основних фондів в економіці України.

Останні дослідження й публікації. Аналізу ефективності використання основних виробничих фондів та резервів їх підвищення присвячено багато праць українських економістів, авторами яких є І. Артюхова, Є. Єременко [1], Н. Волошина, В. Гірна [2], Ю. Капітанець [4], О. Кундеус [5], Т. Логутова, С. Бессонова, О. Анісімова [6], Т. Маренич, О. Луценко [7], І. Приварникова [9], В. Тітяєв, О. Таряник, Г. Біляєва [11], А. Череп, А. Клименко [12], І. Чорна [13]. У цих працях охарактеризована наявність та

структура основних засобів підприємств, а також чинники, що обумовили негативні тенденції процесів з їх використання та оновлення; подано рекомендації щодо підвищення ефективності використання наявних основних засобів та прискорення оновлення на промислових підприємствах в умовах обмежених ресурсів; обґрунтовуються шляхи раціонального відтворення основного капіталу підприємств та підвищення ефективності його використання; наводяться результати аналізу стану, структури й динаміки основних засобів та інвестиційної діяльності в Україні з метою вироблення обґрунтованих пропозицій щодо підвищення привабливості інвестиційного клімату держави, а також удосконалення механізму регуляції процесів відтворення основного капіталу.

Ряд робіт із окресленої тематики має вузьку галузеву спрямованість. Так, публікація Т. Г. Маренич, О. А. Луценко [7] орієнтована на сільськогосподарське виробництво, І. В. Артюхової, Е. В. Єрьоменко [1] - на специфіку оцінки ефективності використання основних засобів на залізниці, В. І. Тітяєва, О. М. Таряник, Г. В. Біляєвої [11] - на підприємства ЖКГ.

Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць й істотні досягнення в цьому напрямку, на думку багатьох дослідників, теорія та методика

комплексного дослідження проблеми підвищення ефективності використання основних засобів у сучасній економіці України розроблена не досить повно, а тому потребує уточнення та розвитку.

Метою роботи є виявлення на підставі загальнодоступних статистичних даних тенденцій динамі-

ки ефективності використання основних фондів в економіці України та факторів, які обумовлюють наявні тенденції.

Статистичні дані про вартість основних засобів в економіці України в динаміці й у розрізі окремих видів економічної діяльності наведено в табл. 1.

Таблиця 1. - Вартість основних засобів за видами економічної діяльності, млн грн (наводиться за [8, с. 8])

	2007	2008	2009	2010
Разом	2047364	3149627	3903714	6648861
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	78978	95880	103187	113388
Промисловість	660369	760194	970942	1101199
добувна	95006	109677	127723	141164
переробна	366247	438872	614731	705712
виробництво й розподіл електроенергії, газу, води	199116	211645	228488	254323
Будівництво	40074	52084	66486	63113
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	74924	88770	98956	106254
Діяльність готелів та ресторанів	19625	23450	28008	31023
Діяльність транспорту та зв'язку	453835	1208195	1366919	3816055
Фінансова діяльність	34833	48670	51521	54676
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	465591	607876	745943	798044
Освіта	56615	61933	67544	72520
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	47248	61453	69210	62377
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	28550	34467	208097	270216

Як випливає з наведених даних, за досліджуваного періоду (з 2007 до 2010 року) відбулося зростання вартості основних засобів у цілому по економіці України майже в 3,25 раза. Зростання відбулося за всіма видами економічної діяльності, наведеними в табл. 1, причому воно склало від 1,17 раза з державного управління до 9,46 раза у сфері надання комунальних та індивідуальних послуг, діяльності у сфері культури та спорту. Нерівномірність зміни вартості основних фондів за окремими видами економічної

діяльності призвела до істотної зміни структури основних засобів за вартістю. Аналіз показав, що у 2007 році найбільшу частку склали промислові фонди (34,4 %), а у 2010 - 54,7 % усіх основних фондів за вартістю відноситься до транспорту й зв'язку. За досліджуваний період частка основних засобів у цьому виді діяльності збільшилася в майже в 2,6 раза.

Обсяг реалізованої продукції за цими ж видами діяльності й за той самий досліджуваний період наведено в табл. 2.

Таблиця 2. - Обсяг реалізованої продукції, млн грн (наводиться за [3, с. 32-33, 188])

	2007	2008	2009	2010
Разом	2571498,1	3223998,3	2941754,3	3596646,4
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	50812,4	69634,5	87446,8	102290,7
Промисловість:	786882,9	1007573,8	889003,0	1173840,6
добувна	66490,8	106851,4	87480,3	134548,8
переробна	575485,8	716745,1	601895,3	793386,9
виробництво й розподіл електроенергії, газу, води	133411,8	165562,0	183401,5	231456,6
Будівництво	118437,7	132703,3	87395,8	92080,8
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1210468,6	1482066,8	1320559,0	1557862,7
Діяльність готелів та ресторанів	9855,7	13223,7	13278,6	16579,0
Діяльність транспорту та зв'язку	137323,8	176980,9	184557,2	203214,4
Фінансова діяльність	122295,7	124942,0	112388,4	164597,2
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	113381,5	188163,7	218736,1	254304,3
Освіта	1356,6	1703,3	1760,6	1882,1
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	4124,1	5827,8	6457,4	7690,4
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	16036,5	20464,9	19384,7	21661,5

Дані, наведені в табл. 2, показують, що за період із 2007 до 2010 року включно в цілому по економіці України вартість реалізованої продукції за всіма видами діяльності збільшилася в 1,4 раза. При цьому по сільському господарству вона збільшилася більш ніж удвічі, а по промисловості - в 1,49 раза. Зростання вартості реалізованої продукції за досліджуваний період спостерігається за всіма видами діяльності, крім будівництва (у 2010 році 0,78 % до рівня 2007 року), хоча варто відзна-

чити, що падіння обсягу реалізованої продукції в будівництві спостерігалось тільки у 2009 році, а всі інші періоди характеризуються безперервним зростанням. Однак падіння було настільки великим, що підприємства цього виду діяльності дотепер не досягли наявного раніше щорічного обсягу реалізації своєї продукції.

У табл. 3 наведено зведені показники фондодіадачі за окремими видами діяльності в динаміці за 2007-2010 рр.

Таблиця 3. - Показники фондівддачі в економіці України за видами економічної діяльності

	2007	2008	2009	2010
Разом	1,26	1,02	0,75	0,54
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	0,64	0,73	0,85	0,90
Промисловість:	1,19	1,33	0,92	1,07
добувна	0,70	0,97	0,68	0,95
переробна	1,57	1,63	0,98	1,12
виробництво й розподіл електроенергії, газу, води	0,67	0,78	0,80	0,91
Будівництво	2,96	2,55	1,31	1,46
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	16,16	16,70	13,34	14,66
Діяльність готелів та ресторанів	0,50	0,56	0,47	0,53
Діяльність транспорту та зв'язку	0,30	0,15	0,14	0,05
Фінансова діяльність	3,51	2,57	2,18	3,01
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	0,24	0,31	0,29	0,32
Освіта	0,02	0,03	0,03	0,03
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,09	0,09	0,09	0,12
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	0,56	0,59	0,09	0,08

Дані, наведені в табл. 3, указують на стійку тенденцію падіння фондівддачі в цілому по економіці України. Так, якщо у 2007 році показник фондівддачі становив у цілому по економіці 1,26, то вже в наступні роки відповідно 1,02; 0,75 і 0,54. У цілому за окремими видами діяльності фондівддача не характеризується постійністю динаміки. Відзначимо лише те, що у 2010 році (утім, як і в інші роки досліджуваного періоду) максимальна фондівддача спостерігається по підприємствах, що займаються торгівлею, а також ремонтом автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.

Для встановлення факторів, що визначили зміну обсягу реалізованої продукції, проведемо відповід-

ний факторний аналіз. Відомо, що зміна випуску продукції за рахунок зміни ефективності використання основних фондів визначається за формулою:

$$\Delta Q = (f_1 - f_0) \Phi_1, \quad (1)$$

де: ΔQ_1 - зміна обсягу реалізованої продукції за аналізований період під дією фактора фондівддачі;

f_1, f_0 - фондівддача, відповідно, у звітному й базисному періодах;

Φ_1 - обсяг основних засобів у звітному періоді.

Результати розрахунку за формулою (1) зведені в табл. 4.

Таблиця 4. - Зміна випуску продукції за рахунок зміни фондівддачі, млн грн

	2008	2009	2010
Разом	-731946,93	-1054137,05	-1413791,21
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	7947,79	12505,47	6198,97
Промисловість:	101741,36	-397899,71	165573,15
добувна	30092,97	-36952,18	37862,46
переробна	27143,26	-402054,44	102410,30
виробництво і розподіл електроенергії, газу, води	23755,51	4663,85	27318,00
Будівництво	-21229,65	-82001,93	9118,81
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	47902,88	-331569,00	139912,54
Діяльність готелів та ресторанів	1447,08	-2515,40	1870,99
Діяльність транспорту та зв'язку	-188601,15	-15674,18	-312017,61
Фінансова діяльність	-45934,23	-19872,47	45326,45
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	40132,72	-12165,26	20290,40
Освіта	219,27	-97,02	-8,20
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	463,80	-106,02	1870,53
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	1104,83	-104173,61	-3509,72

Дані, наведені в табл. 4, говорять про те, що в цілому економіка України за рахунок зниження фондівддачі основних засобів зменшувала обсяг реалізації по роках досліджуваного періоду: 2008 - на 0,73 трлн грн, 2009 - на 1,05 трлн грн, 2010 - на 1,41 трлн грн.

З іншого боку, зростання вартості основних фондів за цей же період дало можливість певною мірою компенсувати це падіння. Зміна випуску продукції за рахунок зміни величини основних фондів визначається за формулою:

$$\Delta Q_\phi = (\Phi_1 - \Phi_0) f_0, \quad (2)$$

де: ΔQ_ϕ - зміна обсягу реалізованої продукції під впливом чинника зміни обсягу основних фондів у вартісному вираженні;

Φ_1, Φ_0 - вартість основних фондів відповідно у звітному й базисному періодах;

f_0 - фондівддача в базисному періоді.

Результати розрахунку за формулою (2) зведені

в табл. 5. Вони вказують на те, що зростання вартості основних фондів призвело до зростання обсягу

реалізованої продукції у 2008 р. на 1,384 трлн грн, у 2009 - на 0,77 трлн грн, у 2010 - на 2,068 трлн грн.

Таблиця 5. - Зміна випуску продукції за рахунок зміни обсягу основних фондів

	2008	2009	2010
Разом	1384447,13	771893,05	2068683,31
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	10874,31	5306,83	8644,93
Промисловість:	118949,54	279328,91	119264,45
добувна	10267,63	17581,08	9206,04
переробна	114116,04	287204,64	89081,30
виробництво і розподіл електроенергії, газу, води	8394,69	13175,65	20737,10
Будівництво	35495,25	36694,43	-4433,81
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	223695,32	170061,20	97391,16
Діяльність готелів та ресторанів	1920,92	2570,30	1429,41
Діяльність транспорту та зв'язку	228258,25	23250,48	330674,81
Фінансова діяльність	48580,53	7318,87	6882,35
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	34649,48	42737,66	15277,80
Освіта	127,43	154,32	129,70
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1239,90	735,62	-637,53
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	3323,57	103093,41	5786,52

Наведені розрахунки демонструють зростання вартості реалізованої продукції, але сталося воно тільки за екстенсивним фактором, тобто за рахунок розширення обсягу основних фондів підприємств. Звертає на себе увагу тенденція постійного зменшення фондівіддачі, що вказує на недоліки в проведенні політики відтворення основних засобів.

У роботі [10] запропоновано для вдосконалення оцінки ефективності використання основних за-

собів застосовувати показник динаміки, який обчислюється шляхом порівняння коефіцієнтів росту або приросту показників ефективності використання основних засобів. Скориставшись цією пропозицією, зробимо розрахунок показників зміни фондівіддачі, використавши як вихідні дані розраховані раніше показники (табл. 3). Результати розрахунку ланцюгових індексів зміни фондівіддачі зведемо в табл. 6.

Таблиця 6. - Розрахункові значення індексів зміни фондівіддачі основних засобів в Україні в розрізі видів економічної діяльності

	2008	2009	2010
Разом	0,81	0,74	0,72
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	1,13	1,17	1,06
Промисловість:	1,11	0,69	1,16
добувна	1,39	0,70	1,39
переробна	1,04	0,60	1,15
виробництво і розподіл електроенергії, газу, води	1,17	1,03	1,13
Будівництво	0,86	0,52	1,11
Торгівля, ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку	1,03	0,80	1,10
Діяльність готелів та ресторанів	1,12	0,84	1,13
Діяльність транспорту та зв'язку	0,48	0,92	0,39
Фінансова діяльність	0,73	0,85	1,38
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	1,27	0,95	1,09
Освіта	1,15	0,95	1,00
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,09	0,98	1,32
Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту	1,06	0,16	0,86

У результаті проведеного кореляційного аналізу між індексами зміни фондівіддачі та індексами зміни основних показників руху основних засобів (вартості основних засобів, вартості оновлених основних засобів, вартості ліквідованих основних засобів, нарахованої за період амортизації, вартості зносу) було встановлено наявність статистично значущого зв'язку тільки з індексом вартості основних засобів. Коефіцієнт кореляції між індексом зміни фондівіддачі та індексом зміни вартості основних засобів - (-)0,668; коефіцієнт детермінації 0,446. Це означає, що зниження фондівіддачі на 44,6 % пояснюється зростанням вартості основних засобів.

Кореляційний аналіз між індексами зміни фондо-

віддачі та індексами зміни вартості реалізованої продукції дав такий результат: коефіцієнт кореляції (+)0,709; коефіцієнт детермінації 0,503. Зміна фондівіддачі на 50,3 % пояснюється зміною вартості реалізованої продукції.

У свою чергу, як зміна обсягу реалізованої продукції, так і зміна вартості основних засобів відбулася під впливом двох чинників - фізичного обсягу й вартісного фактора (рівня цін). Відсутність статистичних даних не дозволяє встановити роль кожного з названих чинників у зміні фондівіддачі. Зрозуміло одне: зазначені процеси щодо основних засобів відбуваються інтенсивніше, ніж у відношенні реалізованої продукції, що й викликає відповідне зниження показника

фондовіддачі. Тому в якості факторів зниження фондовіддачі в подальшому необхідно дослідити:

- чи перевищує зростання цін на засоби виробництва в цілому рівень зростання цін по промисловості?
- чи пов'язано здорожчання основних засобів зі зростанням вартості джерел капітальних вкладень?
- чи відбулися істотні зміни в структурі джерел капітальних вкладень з точки зору співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел?
- які якісні й кількісні тенденції зміни активної частини основних засобів?

Вирішення цих питань дозволить обґрунтувати необхідність і напрями корегування основних параметрів процесу відтворення основних засобів на підприємствах.

Висновки

Таким чином, проведені розрахунки дозволили встановити:

1. За досліджуваний період (2007-2010 рр.) у цілому по економіці України відбувається падіння показника фондовіддачі, що говорить про зниження ефективності використання основних засобів. У результаті факторного аналізу встановлено, що в цілому економіка України за рахунок зниження фондовіддачі недоотримала у 2008 0,73 трлн грн, у 2009 - 1,05 трлн грн, у 2010 - 1,41 трлн грн. Це зниження частково було компенсоване за рахунок екстенсивного фактора (розширення обсягу використовуваних ресурсів).

2. Кореляційний аналіз між індексами зміни фондовіддачі та індексами зміни вартості реалізованої продукції дали такий результат: коефіцієнт кореляції +0,709; коефіцієнт детермінації 0,503. Зміна фондовіддачі на 50,3 % пояснюється зміною вартості реалізованої продукції.

3. Обґрунтовано основні напрями вдосконалення аналізу ефективності використання основних засобів в економіці України, до яких віднесено: факторний аналіз зростання обсягу основних засобів за фактором вартості й фактором фізичного обсягу; аналіз динаміки зміни співвідношення внутрішніх і зовнішніх джерел фінансування; аналіз динаміки питомої ваги активної частини основних фондів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артюхова И. В. Специфика оценки эффективности использования основных средств на железной дороге / И. В. Артюхова, Е. В. Еременко // Культура народов Причерноморья: Научный журнал. - 2011. - № 196. - Том 2. - С. 15-18.

2. Волошина Н. А. Аналіз процесів відтворення основного капіталу в Україні / Н. А. Волошина, В. В. Гірна // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії: Економічні науки (Вісник ДДФА: Економічні науки): науково-теоретичний журнал. - 2010. - № 1. - С. 163-170.

3. Діяльність суб'єктів господарювання: статистичний збірник за 2011 рік / [за ред. І. М. Жук]. - К. : Держаналітінформ, 2012. - 445 с.

4. Капітанець Ю. О. Діагностика відтворення і ефективного використання основного капіталу / Ю. О. Капітанець // Сталий розвиток економіки: науково-виробничий журнал. - 2010. - № 3. - С. 136-144.

5. Кундеус О. Економічна діагностика ефективності використання основних засобів в умовах інноваційної економіки / О. Кундеус // Економічний аналіз: Збірник наукових праць. - 2010. - № 6. - С. 430-432.

6. Логутова Т. Г. Формирование инвестиционных ресурсов промышленных предприятий Украины : [монография] / Т. Г. Логутова, С. И. Бессонова, О. Н. Анисимова. - Мариуполь : ПГТУ, 2009. - 264 с.

7. Маренич Т. Г. Методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів [Електронний ресурс] / Т. Г. Маренич, О. А. Луценко // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства: Економічні науки. Вип. 127. - Харків: ХНТУСГ. - 2012. - Режим доступу : http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05.pdf.

8. Основні засоби України у 2010 році: статистичний бюлетень. - К. : Державна служба статистики України, 2011. - 202 с.

9. Приварникова І. Ю. Тенденції використання та оновлення основних засобів промислових підприємств / І. Ю. Приварникова // Вісник Запорізького національного університету. - 2011. - № 1(9). - С. 65-74.

10. Садовников А. А. Экономико-статистический анализ эффективности использования основных фондов на современном предприятии [Електронний ресурс] / А. А. Садовников, И. В. Тацкий, Р. Р. Герсамя // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. - 2010. - № 11 (Частина 1). - Режим доступу : http://www.nbuuv.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2010_11_1/Sadovnikov.pdf.

11. Тітяєв В. І. Шляхи покращення технічного стану основних фондів ЖКГ в контексті проведення реформи галузі / В. І. Тітяєв, О. М. Таряник, Г. В. Біляєва // Комунальне господарство міст : зб. наук. праць. - 2010. - № 96. - С. 306-310. - (Серія "Економічні науки").

12. Череп А. В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А. В. Череп, А. А. Клименко // Держава та регіони : науково-виробничий журнал. - 2009. - № 6. - С. 214-217. - (Серія: Економіка та підприємництво).

13. Чорна І. О. Ефективність використання основних виробничих фондів та розробка пропозицій щодо її поліпшення / І. О. Чорна // Держава та регіони : науково-виробничий журнал. - 2009. - № 2. - С. 212-216.

Полуянов Владимир,

доктор экономических наук, профессор, заведующий кафедрой экономики и финансов Донецкого национального технического университета

Чернова Анастасия,

магистрант Автомобильно-дорожного института Донецкого национального технического университета

АНАЛИЗ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОСНОВНЫХ ФОНДОВ В ЭКОНОМИКЕ УКРАИНЫ

В работе исследована динамика изменения по видам экономической деятельности стоимости основных фондов, объема реализованной продукции и фондоотдачи. Исследовано влияние каждого из указанных факторов на показатель фондоотдачи. Приведены результаты корреляционного анализа связи между цепными индексами фондоотдачи и реализованной продукции, обоснованы основные направления совершенствования анализа эффективности использования основных фондов в экономике.

Ключевые слова: основные фонды; фондоотдача; факторный анализ.

Poluyanov Volodymyr,

Ph.D., Professor, Head of the Economics and Finance Department, Automobile and Road Institute of Donetsk National Technical University

Chernova Anastasia,

Master, Automobile and Road Institute of Donetsk National Technical University

ANALYSIS THE EFFICIENCY OF FIXED ASSETS IN THE ECONOMY OF UKRAINE

Analysis of statistical data for the period from 2007 to 2010 shows the increase in the value of fixed assets in the whole economy of Ukraine in all economic activities. Uneven changes in the value of fixed assets for certain types of economic activity led to a significant restructuring of plant and equipment at cost. In 2007 the largest share of assets was noted in industry, in 2010 - in transport and communications.

Cost of sales for all types of activities increased in the whole economy of Ukraine during the same period. There is increase in the cost of sales for the period observed in all activities except construction.

The data indicate a steady trend of decline in capital productivity in the whole economy of Ukraine. Factor analysis of changes in the volume of sales has shown that, in general, Ukraine's economy by reducing fixed assets productivity decreased sales by year study period. In this paper, the amount of reduction under this factor estimated.

These calculations show the rising cost of goods sold exclusively by extensive factor - that is, by expanding the core business. Attention is paid to the trend of continuous decrease in assets, that indicates deficiencies in policy of fixed assets reproduction.

As a result of the correlation analysis between capital changes indexes and major fixed assets movement changes indexes (value of property, plant and equipment updated value, the value of liquidated assets, depreciation, cost of depreciation) the only presence of a statistically significant relation with index value of fixed assets had established.

The basic directions for improving the efficiency analysis of fixed assets in Ukraine are given, which include: factor analysis of fixed assets growth at cost factor and volume factor, change dynamics in the ratio of internal and external sources of finance analysis, changes in the proportion of the active part of fixed assets analysis.

Keywords: *capital assets, capital, factor analysis.*

REFERENCES

1. Artiukhova Y.V., Eremenko E.V. (2011), Specificity evaluation of fixed assets on the railroad, *Culture of Black Sea Region: Scientist magazine*, Vol. 196, T. 2, pp. 15-18. (rus)
2. Voloshyna N.A., Hirna V.V. (2010), Analysis of the processes of reproduction of capital in Ukraine, *Bulletin of the Dnepropetrovsk State Academy of Finance: Economics (DSFA Bulletin: Economic Sciences): Scientific and theoretical journal*, Vol. 1, pp. 163-170. (ukr)
3. Zhuk I. M. (ed.) (2012), Business entities: Statistical Yearbook for 2011, Derzhanalinform, Kiev, pp. 445. (ukr)
4. Kapitanets Yu. O. (2010), Diagnosis of reproduction and efficient use of capital, *Sustainable economic development: Research and Production Magazine*, Vol. 3, pp. 136-144. (ukr)
5. Kundeus O. (2010), Economic diagnostic efficiency of fixed assets in an innovative economy, *Economic Analysis*, Vol. 6, pp. 430-432. (ukr)
6. Logutova T.H., Bessonova S.Y., Anisimova O.N. (2009), Formation of the investment resources of industrial enterprises in Ukraine, Azov State Technical University, Mariupol, pp. 264. (rus)
7. Marenych T.H., Lutsenko O.A. (2012), Methodological approaches to evaluating the effectiveness of fixed assets, *Bulletin of Kharkiv National Technical University of Agriculture Economics*, Kharkov National Technical University of Agriculture, Kharkiv, Vol. 127, available at: http://www.khntusg.com.ua/files/sbornik/vestnik_127/05.pdf (ukr)
8. Fixed Ukraine in 2010 (2011), *State Statistics Service of Ukraine*, Kiev, pp. 202. (ukr)
9. Pryvarnykova I.Yu. (2011), Trends in usage and fixed assets of industrial enterprises, *Journal of Zaporizhzhya National University*, Vol. 1(9), pp. 65-74. (ukr)
10. Sadovnikov A.A., Tatsiy Y.V., Hersamiia R.R. (2010), Economic and statistical analysis of the efficiency of fixed assets in the modern enterprise, *Journal of East Ukrainian National University named after Volodymyr Dahl*, Vol. 11 (Part 1), available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/vsunu/2010_11_1/Sadovnikov.pdf (rus)
11. Titiaiev V.I., Tarianyk O.M., Biliaieva H.V. (2010), Ways to improve the technical condition of housing assets in the context of sector reform, *Utilities cities. Series «Economics»: collection of scientific papers*, Vol. 96, pp. 306-310. (ukr)
12. Cherep A.V., Klymenko A.A. (2009), The efficiency of core business, *Countries and regions. Series: Economics and Entrepreneurship: Research and Production Magazine*, Vol. 6, pp. 214-217. (ukr)
13. Chorna I.O. (2009), Efficiency of utilization of production capacity and develop proposals for its improvement, *Countries and regions. Series: Economics and Entrepreneurship: Research and Production Magazine*, Vol. 2, pp. 212-216. (ukr)

© Полужанов Володимир, Чернова Анастасія
Надійшла до редакції 15.07.2013